

บทความวิจัย (Research Article)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความยุติธรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ: กรณีศึกษาภาคใต้ตอนบน

Community Participation in Justice Management to Prevent and Solve Recidivism Problems of Ex-Convicts: A Case Study of Upper Southern Provinces

อัศกร ไชยพงษ์¹ วชิรวิชญ์ อิทธิธนาศุภวิชญ์^{2*} และนิรมล ยินดี¹
Akkakorn Chaiyapong¹, Vachiravitch Ittithathanasuphavitch^{2*} and Niramol Yindee¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความยุติธรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ: กรณีศึกษาภาคใต้ตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษและอุปสรรคของชุมชนในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยศึกษาและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อยจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบประชุมกลุ่มย่อย เมื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วจึงทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาในการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษและปัญหาอุปสรรคของชุมชนในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนบนของประเทศไทยที่มีผู้กระทำความผิดซ้ำมากที่สุดคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 200 คน สุราษฎร์ธานี จำนวน 134 คน ภูเก็ต จำนวน 104 คน โดยการกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 - 2562 และพบว่าปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีการกระทำความผิดซ้ำ จำนวน 587 คน ซึ่งมีสาเหตุจากปัจจัยส่วนตัวของผู้พ้นโทษ เช่น ด้านจิตใจ ครอบครัวยากจนขาดโอกาส (ที่อยู่อาศัย) ความรู้สึกไร้ค่า รวมถึง สภาพชุมชนที่ไม่เอื้อต่อกลุ่มผู้พ้นโทษที่กดดันให้วนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง และด้านกฎหมายพบว่า หากผู้พ้นโทษมาแล้วซึ่งมีคุณสมบัติในระดับปริญญาตรีหรือคุณวุฒิอื่นๆ หากประสงค์ที่จะประกอบอาชีพบางประเภท เช่น ประกอบวิชาชีพนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 หรือประสงค์รับราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 หรือประสงค์ที่จะขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการตามราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ได้จำกัดสิทธิโดยห้ามมิให้ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการซึ่งเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University, Suratthani 84100

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus, Nakhon Si Thammarat 80000

*Corresponding author; email: vachiravitch.itt@mbu.ac.th

(Received: 17 May 2022; Revised: 28 December 2022; Accepted: 30 January 2023)

DOI: <https://doi.org/10.14456/psruhss.2024.4>

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและการปราบปรามการค้าประเวณี จึงทำให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษมาแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพเหล่านั้นได้และยังมีพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่จำกัดสิทธิของผู้ต้องขังที่พ้นโทษมาแล้วอีก จำนวน 25 ฉบับ ดังนั้นผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมาสู่ชุมชนจึงไม่สามารถประกอบอาชีพดังกล่าวตามที่ตนเองประสงค์ได้แม้ว่ามีคุณสมบัติตามที่กฎหมายนั้นๆ กำหนดไว้ก็ตาม 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ พบว่า ต้องมีแนวทางในการมีส่วนร่วม การสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้พ้นโทษ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การทำโครงการต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของครอบครัว (ระบบเครือญาติของผู้กระทำผิด) การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง การจัดตั้งคณะกรรมการกลางให้มีผู้แทนจากชุมชนที่มีความอาวุโสเป็นที่ยอมรับของชุมชนและผ่านการขัดเกลาและหลักศาสนาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่พ้นโทษที่กลับสู่ชุมชน และ 3) แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ เนื่องจากบางพื้นที่หรือบางชุมชนมีรูปแบบในการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันนอกหากมีการนำไปใช้ควรมีการเลือกรูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นของตนเองต่อไปเพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ ข้อเสนอแนะโดยเฉพาะด้านกฎหมาย คือ ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่กำหนดคุณสมบัติห้ามมิให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษประกอบอาชีพหรือลบลบประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องขังที่พ้นโทษโดยมีการกำหนดระยะเวลา หากไม่ได้กระทำความผิดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นการให้โอกาสให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเมื่อผู้พ้นโทษเหล่านี้สามารถประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ทำให้สังคมปลอดภัยเพราะผู้พ้นโทษมีการประกอบอาชีพ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การกระทำความผิดซ้ำ ผู้พ้นโทษ ภาคใต้ตอนบน

Abstract

The study of community participation in justice management to prevent and solve recidivism problems of ex-convicts: a case study of upper southern provinces aimed to 1) study and analyze problems about the recidivism of the ex-convicts 2) study and analyze community participation appropriate for preventing recidivism, and 3) recommend the guidelines of community participation that is effective and appropriate for preventing recidivism of the ex-convicts. This study was qualitative research depending on in-depth interviews and focus groups from the key informants meanwhile research tools were the forms of in-depth interviews and focus groups. After the accuracy of the data was validated, it was then analyzed through content analysis. According to research findings, it was found that: 1) according to the problem of recidivism of the ex-convicts and the obstacles of the community in preventing recidivism in the areas of upper southern provinces of Thailand, it was indicated that the upper southern provinces with the highest recidivism are Nakhon Si Thammarat with 200 offenders, Surat Thani with 134 offenders, Phuket with 104 offenders, and Furthermore, there were 587 ex-convicts who committed recidivism from the year 2015 to 2019, as for recidivism, there were 587 offenders caused by personal factors of the ex-convicts, such as mental problem, family and environment background (accommodation), feeling worthless, and unfavorable community condition forcing to a group of ex-convicts to become recidivists again, and also legal factors and justice procedures. The ex-convicts have no rights to make career since the law prescribes prohibited characteristics in occupation or works of those who used to be sentenced in imprisonment, such as Lawyers Act, B.E. 2528, Civil Service Act, B.E. 2551, Health Business Establishments Act, B.E. 2559, Section 13, and other 25 acts that restrict the

rights of those sentenced convicts, 2) community participation appropriate for preventing recidivism indicated that that it is necessary to have the guidelines of community participation composing of adjusting the laws, building knowledge and understanding about the ex-convicts, making public relation media, initiating the projects, promoting family participation (relatives of the ex-convicts) using the middleman for mediation, setting the committee to nominate the senior representatives of community who were accepted from community, who were disciplined and passed religious principles, and 3) according to the guidelines in community participation that is effective and appropriate for preventing recidivism of the ex-convicts, since some areas or communities have different participation, the formats of community participation should be chosen to suit the context of community and locality in order to make it efficient in preventing and solving the problems of recidivism of the ex-convicts further and there are recommendations, especially in terms of the law. There should be amendments to the law that prescribes qualifications prohibiting inmates, occupation, or deleting the criminal record of the acquitted inmates within a set period of time failure to commit crimes within the specified time period is an opportunity for a better life. When these acquitted are able to make a living to earn money for themselves and not return to commit the same offense again, making society is safe because the acquitted have a career and do not want to go back to prison again.

Keywords: Participation, Recidivism, Ex-convicts, Upper Southern Provinces

บทนำ

ปัญหา “คดีล้นศาล คนล้นคุก” นับว่าเป็นปัญหาที่สะสมมานานซึ่งสาเหตุหนึ่งเกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังภายหลังที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน ในอดีตวิถีชีวิตของสังคมไทยในเรื่องเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินจะมีการพึ่งพาอาศัยกันโดยชุมชนดูแลกันเอง ซึ่งปรากฏตามหลักศีลจารีตสมัยสุโขทัย (หลวงสุทธีวาทนฤพุมิต, 2529) จารึกไว้ว่าการตามจับโจรผู้ร้ายเป็นหน้าที่ของประชาชนซึ่งหากใครไม่ช่วยท่านใช้นี้สิน (ค่าเสียหาย) คล้ายกับกรณีที่ปรากฏในกฎหมายโจรห้าเส้น (อัศครร ไชยพงษ์, 2558) ซึ่งได้กล่าวถึงหน้าที่ของคนในชุมชนที่ต้องให้ความช่วยเหลือเจ้าทุกข์ กรณีถูกโจรปล้นทรัพย์ โดยกำหนดว่าผู้มิบ้านเรือนรัศมีระยะทางห้าเส้นมีหน้าที่จับโจรผู้ร้ายเมื่อเกิดเหตุ แต่กาลเวลาได้แปรเปลี่ยนทำให้รัฐเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตชุมชนจากวิถีชุมชนที่ดูแลกันเองเปลี่ยนเป็นเข้ามาควบคุมในการจัดการงานยุติธรรมซึ่งเป็นระบบปิด ประชาชนหรือชุมชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและขั้นตอนในระบบงานยุติธรรมทำให้ไม่สามารถป้องกันการกระทำความผิดจากอาชญากรรมได้อย่างจริงจัง ดังนั้น การส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความยุติธรรมให้ชุมชนและประชาชนมีความรู้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนเฝ้าระวังอาชญากรรมเพิ่มบทบาทของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมหรือจัดการหรือมีกระบวนการความร่วมมือของชุมชนในการจัดการความยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อนำปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงแต่อย่างใด (อัศครร ไชยพงษ์, 2555) เมื่อศึกษาถึงสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยพบอัตราการกระทำความผิดซ้ำที่ได้รับการปล่อยตัวดังนี้

ตาราง 1 อัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตามช่วงปีงบประมาณ

การปล่อยตัวในช่วงปีงบประมาณ	จำนวนผู้ต้องขัง กลับมากกระทำ ความผิดซ้ำภายใน 1 ปี	ร้อยละ	จำนวนผู้ต้องขัง กลับมากกระทำ ความผิดซ้ำภายใน 2 ปี	ร้อยละ	จำนวนผู้ต้องขัง กลับมากกระทำ ความผิดซ้ำ ภายใน 3 ปี	ร้อยละ
1 ต.ค. 2561 ถึง 30 ก.ย. 2562	10,833	7.49				
1 ต.ค. 2560 ถึง 30 ก.ย. 2561	15,242	15.62	-	-	-	-
1 ต.ค. 2559 ถึง 30 ก.ย. 2560	17,477	14.90	31,129	26.53	-	-
1 ต.ค. 2558 ถึง 30 ก.ย. 2559	17,866	14.52	32,214	26.17	43,525	35.36
1 ต.ค. 2557 ถึง 30 ก.ย. 2558	14,779	14.61	26,088	25.80	35,344	34.95

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ (2562)

จากตาราง 1 พบว่า การกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 - 2562 มีการกระทำความผิดซ้ำเพิ่มขึ้น และลดลงสลับกันไป แม้ว่ากรมราชทัณฑ์จะได้ดำเนินการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลหรือตาม คำสั่งกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามหลักทฤษฎีอาชญาวิทยาซึ่งมุ่งเน้นการ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมจะได้ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก แต่อย่างไรก็ตาม อัตราการหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำยังคงเป็นปัญหาที่จะต้องหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไข จากการศึกษา พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำเกิดจากสังคมเป็นผู้ตีตราว่าผู้พ้นโทษเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีพฤติกรรม เป็นอาชญากรมาก่อนทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองได้จึงทำให้เกิด การกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอานนท์ ฉัตรเงิน และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ (2559) พบว่า ด้านการยอมรับทางสังคมหลังจากการกระทำผิดทำให้สังคมมีการเหยียดหยามบุคคลที่เคยต้องโทษ รวมถึง สังคม ไม่ได้ให้ความยุติธรรมกับคนที่เคยต้องโทษและมีทัศนคติที่ติดลบกับผู้เคยต้องโทษมาก่อน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการ ป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำเป็นหน้าที่ของชุมชนและสังคมที่จะต้องช่วยกันดูแล สอดส่องบุคคลที่พ้น โทษจากเรือนจำมาแล้วไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก

ในส่วนภาคใต้ตอนบนของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วยจังหวัดกระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนองและสุราษฎร์ธานี มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำค่อนข้างสูง เมื่อศึกษาสถิติการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2562 พบว่า มีผู้ต้องขังที่กระทำความผิดซ้ำ จำนวน 587 คน เมื่อจำแนกรายจังหวัดมีการกระทำความผิดซ้ำดังนี้

ตาราง 2 การกลับเข้ามากระทำความผิดซ้ำเมื่อจำแนกรายจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนผู้กระทำความผิดซ้ำ (คน)	อันดับที่
1.	กระบี่	47	4
2.	ชุมพร	40	5
3.	นครศรีธรรมราช	200	1*
4.	พังงา	36	6
5.	ภูเก็ต	104	3*
6.	ระนอง	26	7
7.	สุราษฎร์ธานี	134	2*

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ (2562) หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2563

จากสถิติดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นควรศึกษาวิจัย “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความยุติธรรมเพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ: กรณีศึกษาภาคใต้ตอนบน” เพราะชุมชนรู้จักผู้ต้องขังที่พ้น

โทษเป็นอย่างดี รวมถึง ชุมชนเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการดูแลชุมชนด้วยตนเอง ดูแลบุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือดูแลผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมาจากเรือนจำเพื่อให้ผู้พ้นโทษอยู่ในชุมชนได้อย่างราบรื่น ได้รับการยอมรับจากชุมชนและสังคมซึ่งเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษและอุปสรรคของชุมชนในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ
3. เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อยซึ่งหน่วยในการวิเคราะห์คือ ระดับบุคคล หมายถึง ประชาชน (ผู้ที่เคยรับบริการ/ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการความยุติธรรม) ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน เจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงาน (ยุติธรรมจังหวัด) เจ้าหน้าที่ตำรวจ (ตำรวจภูธรจังหวัด) พนักงานอัยการ (สำนักงานอัยการจังหวัด) ผู้พิพากษา (ศาลจังหวัด) เจ้าหน้าที่เรือนจำ (เรือนจำกลางจังหวัด) และนักวิชาการด้านอาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกณฑ์ในการคัดเลือกใน “การสัมภาษณ์เชิงลึก” ได้แก่ ประชาชน (ผู้ที่เคยรับบริการหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการความยุติธรรม) ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน เจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงาน (ยุติธรรมจังหวัด) เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่เรือนจำ (เรือนจำกลางจังหวัด) และนักวิชาการด้านอาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม (แยกตามจังหวัด) ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 คน โดยทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเฉพาะเจาะจง ส่วน “การประชุมกลุ่มย่อย” กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 1 ครั้ง ได้แก่ ประชาชน (ผู้ที่เคยรับบริการ/ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการความยุติธรรม) ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน เจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงาน (ยุติธรรมจังหวัด) เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่เรือนจำ (เรือนจำกลางจังหวัด) และนักวิชาการด้านอาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม จำนวน 10 คน เพื่อระดมความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างและแบบประชุมกลุ่มย่อยและเมื่อทำการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและได้การรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เอกสารรับรองเลขที่ (Certificate of Exemption) REX-SRU 001/2020 เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษและอุปสรรคของชุมชนในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

สภาพปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ (Recidivism) ในประเทศไทย มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมาจากเรือนจำตามที่ปรากฏในรายงานสถิติของกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2558 - 2562 พบว่า

อัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตามช่วงปีงบประมาณพบการกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558-2562 มีการกระทำความผิดซ้ำเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันไป เช่น พ.ศ. 2559 มีการกักขังโทษให้นักโทษกว่า 33,000 คน มีผู้กลับมาก่อกระทำความผิดซ้ำอีก จำนวน 1,100 คน (คิดเป็น 3.3 %) จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติการกระทำความผิดซ้ำ จะเห็นได้ว่า การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังยังปรากฏอย่างต่อเนื่อง และในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด ซึ่งปัญหาการกระทำความผิดซ้ำนอกจากจะกระทบต่อตัวบุคคลผู้กระทำความผิดซ้ำเองในด้านคุณภาพชีวิตที่ต่ำลงจากการมีประวัติอาชญากรรมติดตัวและการขาดโอกาสในทางการศึกษาหรืออาชีพเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดอาญา และยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนส่งผลด้านลบต่อสังคมและเศรษฐกิจในทุกระดับและทุกภาคส่วนทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยสะท้อนถึงประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันที่นำไปสู่แนวโน้มที่ประชาชนและสังคมจะให้อีกทางสังคมและเศรษฐกิจแก่ผู้ที่เคยกระทำความผิดมาแล้วน้อยลง สำหรับในประเทศไทยจากการศึกษาอัตราการกระทำความผิดในช่วง พ.ศ. 2558 - 2562 มีการกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 - 2562 มีการกระทำความผิดซ้ำเพิ่มขึ้นและลดลงตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมแต่อย่างไรก็ตามการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังยังปรากฏอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเภทคดีที่ยังมีการกระทำความผิดซ้ำมากที่สุดคือ ยาเสพติด ร้อยละ 63.02 รองลงมาคือ ทรัพย์ ร้อยละ 13.59 เมื่อนำอัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังของไทยไปเปรียบเทียบกับอัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศตะวันตกจะเห็นได้ว่า อัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังไทยต่ำกว่าอัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังของประเทศต่าง ๆ มาก และจากการศึกษาในระดับลึกลงไปภาคใต้ตอนบนซึ่งประกอบด้วยจังหวัดกระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง และสุราษฎร์ธานี มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำค่อนข้างสูงและเมื่อศึกษาสถิติการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ใน พ.ศ. 2562 (ตาราง 3) มีผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2562 จำนวน 144,298 คน และกลับเข้ามากระทำความผิดซ้ำ จำนวน 587 คน เมื่อจำแนกรายจังหวัดมีการกระทำความผิดซ้ำดังนี้

ตาราง 3 การกลับเข้ามากระทำความผิดซ้ำเมื่อจำแนกรายจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนผู้กระทำความผิดซ้ำ (คน)	อันดับที่
1.	กระบี่	47	4
2.	ชุมพร	40	5
3.	นครศรีธรรมราช	200	1*
4.	พังงา	36	6
5.	ภูเก็ต	104	3*
6.	ระนอง	26	7
7.	สุราษฎร์ธานี	134	2*

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ (2562) หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2563

แม้ภาครัฐได้มีความพยายามที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการช่วยเหลือ ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำกับผู้พ้นโทษของในชุมชนตนเองให้มากขึ้นแล้วก็ตาม ทั้งนี้จากการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนของประเทศไทยมีผลข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำดังนี้

สาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องหาส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากผู้ต้องขังที่พ้นโทษมองว่าการเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำไม่ได้น่ากลัวเพราะสภาพในเรือนจำสามารถปรับตัวได้ง่าย สำหรับผู้ที่เคยกระทำความผิดซ้ำนอกจากนี้แล้วอีกประการหนึ่งคือ คนในสังคมมีการเหยียดหยามบุคคลที่เคยต้องโทษ มีทัศนคติที่ด้านลบกับผู้เคย

ต้องโทษมาก่อน และรวมถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ต้องขังที่พ้นโทษตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดซ้ำโดยเฉพาะในคดียาเสพติด (ศิลปชัย ลีลิตธรรม, 2563)

เมื่อศึกษาในเฉพาะรายจังหวัดภาคใต้ตอนบนของประเทศไทยที่มีผู้กระทำความผิดซ้ำมากที่สุดคือ จังหวัด สุราษฎร์ธานี ภูเก็ตและนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจะเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขังที่พ้นโทษกล่าวคือ “ปัจจัยส่วนตัวของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ” ซึ่งปัจจัยอันดับแรกที่ทำให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษกระทำความผิดซ้ำคือ ด้านจิตใจของผู้พ้นโทษเองที่ยังไม่สามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้เกิดความอ่อนไหวต่อความรู้สึกของตนเองที่ไม่สามารถหักห้ามใจตนเองได้ในการกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากมีปัจจัยอื่นที่มากกระตุ้นจิตใจของตนเองให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ เช่น สังคม ชุมชน สาเหตุเหล่านี้เป็นมิติขนาดใหญ่ที่กดดันให้ผู้พ้นโทษหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเมื่อจิตใจไร้ความเข้มแข็ง จิตใจไร้คนดูแล จิตใจไร้ความทนทานต่อความรู้สึกรอบข้างก็จะทำให้ผู้พ้นโทษกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง จากการวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำนั้นได้แบ่งการกระทำความผิดซ้ำออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) สาเหตุหรือปัจจัยทางด้านชีวกายภาพ (ร่างกาย) 2) สาเหตุหรือปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (จิตใจ) และ 3) สาเหตุหรือปัจจัยทางด้านสังคม (เสริมศรี ประสงค์สุข, 2546) โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านจิตใจคือ ผู้ต้องขังที่มีจิตบกพร่อง กลุ่มที่มีความบกพร่องทางจิตและนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำ ดังนั้นการที่ผู้ต้องขังที่พ้นโทษประเภทนี้กระทำความผิดซ้ำจึงไม่ได้เกิดจากความชั่วร้ายในจิตใจที่จะคิดทำผิดเพื่อหวังสิ่งตอบแทนทางเศรษฐกิจ เช่น อาชญากรอาชีพ แต่เป็นผลมาจากความผิดปกติทางจิต จนอาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ข้ำซากหรือมีพฤติกรรมดุร้ายที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีฆาตกรรมด้วย โดยสำนักปฏิรูประบบนิยาม (Positive School of Criminology) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยหรือที่เรียกว่าเจตจำนงกำหนดคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ แต่ถูกกดดันหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำความผิด โดยการกระทำความผิดเกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและที่สำคัญคือ การติดตรา (Labeling) จากสังคม (พรชัย ชันดี, 2549) อย่างไรก็ตามงานวิจัยของพงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์ (2561) พบว่า เมื่อพิจารณาปัจจัยเรียงลำดับไปที่ละด้าน พบว่า มีปัจจัยเพียง 2 ด้านจากทั้งหมด 7 ด้านคือ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและด้านสภาพทางเศรษฐกิจสังคมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดซ้ำ แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของนุชนาถ ศรีเผด็จ และคณะ (2549) กลับพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำในครั้งที่ 2 และ 3 คือ ความอ่อนแอทางจิตใจ การกลับสู่สิ่งแวดล้อมเดิม เรื่องเงินและการอยู่รอด การลงโทษครั้งแรกไม่รุนแรงทำให้ไม่กลัวการกระทำผิดอีก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ De Claire & Dixon (2017) พบว่า ผลกระทบของการมาเยี่ยมของครอบครัวที่มีต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ต้องขังและพฤติกรรมในอนาคตมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนานโยบายเรือนจำ โดยงานวิจัยแสดงผลทางบวกของผู้ต้องขังที่มีญาติเยี่ยมทั้งในการลดความซึมเศร้าในผู้ต้องขังเด็กและวัยรุ่น รวมทั้ง มีหลักฐานในการลดพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎของเรือนจำ นอกจากนี้หากให้ญาติเข้าเยี่ยมจะช่วยลดการกระทำความผิดซ้ำและเพิ่มการอยู่รอดในสังคม รวมถึงทำให้จิตใจของผู้ต้องขังดีขึ้น เนื่องจากได้พบปะกับครอบครัว

แม้แต่ปัญหา “ความสัมพันธ์ในครอบครัว” ที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการกระทำผิดซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้กระทำความผิดซ้ำนั้นเกิดจากครอบครัวที่มีปัญหา พ่อแม่หย่าร้าง อาศัยอยู่กับเครือญาติ อาศัยอยู่คนเดียว รวมถึงครอบครัวของผู้กระทำความผิดซ้ำนั้นขาดความอบอุ่น ไม่มีการปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน และมากไปกว่านั้นพ่อแม่มีภาระที่ต้องไปทำงานข้างนอกเพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว นอกจากนี้แล้วผู้ต้องพ้นโทษส่วนใหญ่ขาดการขัดเกลาจากบิดามารดา ไม่ได้รับความอบอุ่นจากบิดามารดา เมื่อขาดบิดาและมารดาแล้วถ้ามีปัญหามักจะปรึกษาเพื่อนมากกว่าคนในครอบครัว และที่สำคัญในการใช้ชีวิตมีพฤติกรรมเสี่ยงซึ่งมีแนวโน้มที่จะให้กลุ่มเหล่านี้มีโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำมากขึ้น จากการวิเคราะห์ “ความสัมพันธ์ในครอบครัว” สอดคล้องกับงานของ Mills (2005) ได้ศึกษาเรื่อง

“ความคาดหวังที่ดี: การทบทวนบทบาทของครอบครัวผู้ต้องขังในอังกฤษและเวลส์” พบว่า ในช่วงปีที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มั่นคงและความเข้มแข็งของชุมชนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกลับสู่สังคมที่มีประสิทธิภาพและลดการกระทำความผิดซ้ำซึ่งครอบครัวที่มีการสนับสนุนสามารถช่วยลดความเจ็บปวดระหว่างถูกจองจำได้อันจะช่วยลดการฆ่าตัวตายหรือการทำร้ายตัวเองได้ งานวิจัยนี้ได้อภิปรายบทบาทของครอบครัวผู้ต้องขังในสหราชอาณาจักร (United Kingdom) และเวลส์ (Wales) ที่ช่วยการกลับคืนสู่สังคมและจัดการความเครียดของผู้ต้องขังระหว่างถูกจองจำซึ่งจากงานวิจัยในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา พบความยากลำบากของครอบครัวในการรับบทบาทดังกล่าว โดยเฉพาะในการติดต่อและสนับสนุนในช่วงการเยี่ยมและมีข้อโต้แย้งว่างานวิจัยที่เกี่ยวกับญาติของผู้ต้องขังจะมุ่งเน้นที่ประสบการณ์ของญาติระหว่างถูกคุมขังมากกว่ามุมมองของผู้ต้องขังต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและบทบาทที่ควรจะเป็น ซึ่งหากงานวิจัยได้ศึกษามุมมองของผู้ต้องขังจะทำให้มีความเข้าใจประเด็นดังกล่าวได้ดีขึ้นนอกจากนี้ สำนักรวิจัยและพัฒนาาระบบด้านทัณฑ์หวาย (2549) ได้จัดระบบของผลสำเร็จในการอบรมแก้ไขผู้กระทำผิดออกเป็น 4 ระดับคือ ระดับที่ 1 กลุ่มที่แก้ไขได้ ระดับที่ 2 กลุ่มที่แก้ไขได้บ้าง ระดับที่ 3 กลุ่มที่แก้ไขไม่ได้บางส่วนและระดับที่ 4 กลุ่มที่กระทำผิดซ้ำ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับระดับที่ 4 คือ กลุ่มที่กระทำความผิดซ้ำ ได้แก่ กลุ่มที่กระทำความผิดอาญาขึ้นอีกและกลับเข้ามาในเรือนจำ โดยการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพสมรส สุขภาพกายและสุขภาพจิต โอกาสในการทำงาน สภาพแวดล้อมทางบ้านและการคบเพื่อนซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากการกระทำความผิดซ้ำอาจเกิดจากปัจจัยทางสังคมดังกล่าว เช่น การยอมรับของสังคม ถ้าสังคมไม่ยอมรับและบีบบังคับผู้พ้นโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติก็จะกลับไปคบหาสมาคมกับพวกเดียวกันและกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก (นิมิต ทฬนวนันต์, 2561) นอกจากนี้แล้วภายใต้ทฤษฎีอาชญาวิทยาว่าด้วย การแก้ไขปัญหามิการกระทำความผิดซ้ำยังสอดคล้องกับทฤษฎีควบคุมทางสังคม (Social Control Theories) ถ้าความผูกพันอ่อนแอลงหรือสลายลงย่อมจะทำให้บุคคลถูกปลดปล่อยจากสิ่งยับยั้งหรือการควบคุมจนทำให้เขามีอิสระในการกระทำผิด (นิมิต ทฬนวนันต์, 2561) นอกจากนี้งานวิจัยของพงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์ (2561) พบว่า เมื่อพิจารณาปัจจัยเรียงลำดับไปที่ละด้าน พบว่า มีปัจจัยเพียง 2 ด้านจากทั้งหมด 7 ด้านคือ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและด้านสภาพทางเศรษฐกิจสังคมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด เช่นเดียวกับงานวิจัยของอัศครไชยพงษ์ (2555) พบว่า สาเหตุการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังชายในเรือนจำเขต 8 มาจากขาดการขัดเกลาและขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ความคึกคะนอง กลุ่มเพื่อน ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสังคม อาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมและยาเสพติด รายได้ของครอบครัวต่ำ พื้นที่ในเรือนจำคับแคบและการศึกษาต่ำ สำหรับมาตรการและการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชั่นต้องแก้ไข โดยให้อภัย ดูแลให้คำปรึกษา เป็นแบบอย่างที่ดี องค์กรทางสังคมต้องร่วมมือกันแก้ไข ให้การยอมรับและร่วมมือกันกำจัดอบายมุข จัดหาอาชีพและจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือให้กำลังใจ ไม่ตำหนิ ยกย่องการทำความดีมีกฎหมาย ล้างมลทิน เรือนจำต้องปรับปรุงด้านพื้นที่ สวัสดิการและการให้การศึกษาและงานวิจัยของวีระชัย เหล่าลงอินทร์และคณะ (2552) พบเช่นเดียวกันว่า สภาพแวดล้อม การดำรงชีวิตนอกเรือนจำ ที่ผู้ต้องขังทำความผิดติดคุกซ้ำ 3 อันดับแรกคือ 1) เศรษฐกิจของครัวเรือนมีรายได้ต่ำ รายได้ไม่แน่นอน 2) สภาพทางกายภาพของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นโสด อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และ 3) สิ่งแวดล้อมชุมชน

นอกจากปัญหาทางด้านจิตใจ ครอบครัวแล้วยังพบสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำคือ “การกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ๆ” (ที่อยู่อาศัย) รวมถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่เป็นแหล่งเสื่อมโทรมหรือเป็นชุมชนที่มีความเสี่ยงที่จะประกอบอาชญากรรม สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีปัญหาการทะเลาะวิวาท ประกอบกับมีเพื่อนบ้านที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน นอกจากนี้ผู้พ้นโทษส่วนใหญ่มีการคบหาสมาคมกับเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดที่มีพฤติกรรมอาชญากรรมที่นำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำต่อไป รวมทั้ง การเรียนรู้วิธีการประกอบอาชญากรรมจากกลุ่มเพื่อนด้วยกัน นอกจากนั้นผู้ต้องขังชายส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความไว้วางใจจากสังคม จากการวิเคราะห์ด้าน “สภาพสังคมและสภาพแวดล้อมเดิม ๆ” สอดคล้อง

งานวิจัยของอานนท์ ฉัตรเงิน และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ (2559) พบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนแออัด ในส่วนภาพรวมของลักษณะพฤติกรรมในด้านสภาพครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะครอบครัวที่อบอุ่นไม่พบสภาพปัญหามากนักในด้านสภาพแวดล้อม ในเขตที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างเป็นแหล่งมั่วสุมของผู้กระทำความผิดกฎหมาย เป็นแหล่งที่ผู้เสพยาเสพติดและเป็นแหล่งอาศัยของผู้มีอิทธิพลอยู่ และจากการวิเคราะห์ยังพบว่าสอดคล้องกับทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ (Social Disorganization Theory) ที่มีความเชื่อว่า ระบบนิเวศน์หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกายภาพและวิถีชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญของการเกิดอาชญากรรม (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์, 2556) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์ (2561) พบว่า ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและด้านสภาพทางเศรษฐกิจสังคมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด เช่นเดียวกับงานวิจัยของอัศกร ไชยพงษ์ (2555) พบว่า สาเหตุการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังชายในเรือนจำเขต 8 มาจากขาดการขัดเกลาและขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ความคึกคะนอง กลุ่มเพื่อน ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสังคม อาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมและยาเสพติด รายได้ของครอบครัวต่ำ พื้นที่ในเรือนจำคับแคบและการศึกษาต่ำ

จากการศึกษาจึงพบอีกว่าปัจจัยส่วนตัวของผู้กระทำความผิดนั้นต้นเหตุมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. “ความเคารพหรือภูมิใจในตัวเองต่ำ” และ “ความรู้สึกไร้ค่า” เพราะการที่มองว่าตนเองด้อยค่าและรู้สึกด้อยค่าก็จะทำให้เกิดผลเชิงลบหรือมีทัศนคติเชิงลบกับตนเองเพราะไม่เห็นคุณค่าของตนเอง เมื่อไม่เห็นคุณค่าของตนเองก็จะมีแนวคิดหรือความคิดที่จะกระทำความผิดซ้ำ ดังที่การศึกษาของ De Claire & Dixon (2017) พบว่า ผลกระทบของการมาเยี่ยมของครอบครัวที่มีต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ต้องขังและพฤติกรรมในอนาคตมีความสำคัญอย่างมากจะทำให้ผู้ต้องขังมีคุณค่าในตัวเอง รวมถึงการพัฒนานโยบายเรือนจำ ความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ต้องขังการกระทำผิดกฎในเรือนจำ และการกระทำความผิดซ้ำ อย่างไรก็ตามงานวิจัยแสดงผลทางบวกต่อผู้ต้องขังที่มีญาติมาเยี่ยมทั้งในด้านการลดความซึมเศร้าของผู้ต้องขังเด็กและวัยรุ่น รวมทั้งมีหลักฐานในการลดพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎของเรือนจำ (De Claire & Dixon, 2017)

2. ด้านปัญหาของ “สภาพของชุมชน” กล่าวคือ สภาพสังคมที่ไม่เอื้อต่อผู้พ้นโทษคือ ทำให้กลับมาทำผิดซ้ำอีกครั้ง เช่น เมื่อผู้พ้นโทษกลับไปกระทำความผิดซ้ำอาจเป็นการทำร้ายร่างกายคนในครอบครัวหรือคนในชุมชน แต่ผู้พบเห็นก็ไม่ได้เข้าให้ความช่วยเหลือหรือไปยับยั้งการกระทำผิดนั้นเพียงเพราะมีทัศนคติต่อผู้กระทำผิดว่าเป็นคนไม่ดีและน่ากลัวจึงไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือของประชาชนยังไม่ได้ให้ความสำคัญ นอกจากนี้สภาพสังคมไม่เอื้ออำนวยต่อผู้กระทำผิด สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ก็เป็นตัวกระตุ้นประกอบกับความหนักแน่นของจิตใจ อาจจะทำให้กลับมากระทำความผิดซ้ำได้ นอกจากนี้ปัญหาอื่น ๆ เช่น โอกาสทางอาชีพ การศึกษา ซึ่งถ้าหากเกิดโอกาสเหล่านี้ก็จะสามารถยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำได้ อย่างไรก็ตามสาเหตุอีกประการหนึ่งของผู้ต้องขังกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก อาจเป็นเพราะเมื่อถูกจับดำเนินคดีและกลับเข้าไปในเรือนจำทำให้รู้จักผู้กระทำผิดคนอื่น ๆ มากขึ้น และเมื่อพ้นโทษก็ถูกชักชวนให้กระทำความผิดซ้ำ และโดยส่วนใหญ่คนกลุ่มนี้มักจะไม่พัฒนาตัวเองอยู่แต่กับสังคมเดิม ๆ ก็เท่ากับเป็นการปิดโอกาสตัวเองซึ่งสังคมต้องเอื้อให้คนเหล่านี้คิดถึงตัวเองว่าทำงานอะไรหรือทำอย่างไรให้มีรายได้ มีจุดยืนในสังคมโดยไม่ต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

3. “ความเข้มแข็งของชุมชน” ซึ่งหากชุมชนมีความเข้มแข็งโอกาสในการกลับมากระทำความผิดซ้ำก็จะน้อยลง ดังนั้นภาครัฐต้องให้ความสำคัญ ให้ชุมชนเข้ามาช่วยด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติชุมชน แนะนำชี้ชวนให้คล้อยตาม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงจากภายในสังคม เช่น การออกสื่อ โฆษณา เพื่อสื่อให้ชุมชนได้มองเห็นว่าผู้ต้องขังหรือผู้พ้นโทษไม่ได้เป็นคนไม่ดีหรือน่ากลัวอย่างที่เห็น จึงใจให้ชุมชนเห็นค่าของผู้พ้นโทษด้วยการสร้างกระแสภาพลักษณ์ของผู้พ้นโทษในทางบวก ซึ่งการจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นภาครัฐต้องเข้าใจในกระบวนการของภาครัฐอย่างแจ่มแจ้ง และการบูรณาการระหว่างภาครัฐกับชุมชนเอง

อย่างไรก็ตามความพยายามแก้ไขปัญหาก็จะไม่ให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษกลับไปกระทำความผิดซ้ำ แม้ว่ากฎหมายจะมีการบังคับใช้อย่างเข้มงวดมากเพียงใด ถ้าผู้พ้นโทษจิตใจไม่เข้มแข็งหรือมีความไม่หนักแน่นก็จะเกิดโอกาสไปกระทำความผิดซ้ำได้อีก แต่หากครอบครัวหรือชุมชนมีส่วนร่วมช่วยในการแก้ไขก็จะสามารถทำให้ผู้กระทำความผิดซ้ำลดลงได้ ดังนั้น การสร้างมาตรการอย่างจริงจังโดยเริ่มจากสร้างทัศนคติว่าผู้ที่กระทำความผิดไม่ได้เป็นคนไม่ดี รวมทั้ง กฎหมายไม่ควรจำกัดสิทธิผู้ต้องขังที่พ้นโทษมาและสามารถประกอบอาชีพได้ ตลอดจนมีมาตรการการเข้ารับผู้ต้องขังที่พ้นโทษมาและให้สามารถทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การปกป้องประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องขังที่พ้นโทษไม่เปิดเผยต่อสาธารณะยกเว้นแต่จะเป็นการเปิดเผยต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งปัจจุบันภาครัฐก็ไม่ได้มีมาตรการหรือมีกฎหมายกำหนดให้บุคคลที่พ้นโทษมาแล้วสามารถเข้าทำงานได้อย่างชัดเจน ตลอดจนไม่ได้มีการสร้างแรงกระตุ้นและแรงจูงใจให้แก่ผู้เคยต้องโทษให้เห็นโอกาสในการหลุดพ้นจากวงจรการกระทำความผิดซ้ำนี้ และสังคมไม่ได้ให้การยอมรับกับผู้ที่เคยต้องโทษจึงทำให้หลังจากพ้นโทษมาเมื่อต้องการหาสมัครงานหรือประกอบอาชีพเป็นไปได้ยาก เนื่องจากการไปสมัครงานหรือประกอบอาชีพของผู้เคยต้องโทษส่วนใหญ่อยู่องค์กรต่าง ๆ ของภาคเอกชนไม่เปิดรับและยังมองว่าขาดคุณสมบัติ

บุคคลที่เคยต้องโทษมาแล้วไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมอาจทำให้กลับมาใช้ชีวิตปกติในสังคมลำบาก เนื่องจากถูกตีตราหรือเลือกปฏิบัติเพราะทัศนคติของสังคมต่อผู้ที่เคยต้องโทษมานั้นอยู่ในทางลบ ตลอดจนกระบวนการติดตามและการดำเนินการควบคุมแก้ไข บำบัด พื้นฟูพฤติกรรมของผู้พ้นโทษ ไม่เหมาะสมหรือมีการติดตามอย่างจริงจัง จึงเป็นช่องโหว่ในการสร้างโอกาสที่จะทำให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำและส่วนใหญ่ผู้พ้นโทษหลังจากการปล่อยตัวไม่ได้รับสิทธิในการสมัครงานหรือประกอบอาชีพได้เหมือนบุคคลโดยทั่วไป เช่น การสมัครงานที่มีตำแหน่งสูง รายได้ดีหรืออาชีพที่สังคมส่วนใหญ่ให้ความยอมรับ เป็นต้น รวมถึงบริบททางสังคมเศรษฐกิจไม่ได้เอื้อต่อผู้ที่เคยต้องขังเท่าที่ควรประกอบกับสภาพแวดล้อมรอบข้างทั้งจากครอบครัว คนในพื้นที่เดียวกันอาจสร้างความกดดันและอาจส่งผลต่อการควบคุมทางด้านอารมณ์และจิตใจของผู้กระทำผิดเองไม่ได้ถูกปลูกฝังหรือได้รับการสั่งสอนที่มากพอหรือไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้เข้มแข็งเท่าที่ควร ซึ่งก่อให้เกิดความยั้งคิด เช่น ศาสนา กระทั่งการเลียนแบบจากสื่อโฆษณา ละคร ภาพยนตร์ ฯลฯ ซึ่งผู้ที่ขาดโอกาสทางด้านการศึกษามักจะเลียนแบบการกระทำในทางผิดที่ได้ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะกระตุ้นให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำได้

ประเด็นสำคัญต่อมาคือ ด้าน “กฎหมาย” โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษซึ่งเป็นบุคคลที่มีวุฒิการศึกษาสมัครงานได้ โดยการกำหนดคุณสมบัติของการทำงานคือ มีการกำหนดลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพการงานของผู้เคยต้องคำพิพากษาจำคุกไว้ เช่น พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 เป็นต้น ที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษประกอบอาชีพได้ เพราะฉะนั้นสังคมต้องเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้ประกอบอาชีพซึ่งจะทำให้สังคมมีความปลอดภัย และไม่กลับไปกระทำความผิดการกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้นควรสร้างมาตรการในการลดการทำความผิดซ้ำ เช่น ยกเลิกหลักเกณฑ์ในกฎหมายในการประกอบอาชีพที่จำกัดสิทธิหรือมีการกำหนดคุณสมบัติที่จำกัดการให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดมาก่อนประกอบอาชีพ นอกจากนี้ภาครัฐต้องมีมาตรการบังคับว่าต้องรับคนเคยต้องขังมาแล้วคิดเป็นกี่เปอร์เซ็นต์ เช่น รับสมัคร 10 คน ต้องรับผู้ที่เคยต้องขังมา 1-2 คน พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจโดยการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ เช่น ลดภาษีให้กับองค์กร บริษัท ห้างร้าน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นและเป็นแรงจูงใจให้ผู้ต้องขังที่ออกมาแล้วเห็นโอกาสที่จะหลุดจากวงจรนี้ โดยจากการศึกษาผ่านงานวิจัยของวีระชัย เหล่าลงอินทร์ และคณะ (2552) พบว่า จะลงโทษด้วยวิธีอื่นด้วย เช่น การติดเครื่องส่งสัญญาณไว้ที่ผู้ต้องหาเพื่อดูพฤติกรรม ให้ทำงานเพื่อสังคม บำบัดอาการทางจิต ความโกรธหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการทำผิดซ้ำ (รุจิระ บุนนาค, 2560) เช่นเดียวกับหลักสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษยการเข้าถึงความยุติธรรม เช่น การได้รับหลักประกันความเสมอภาคตามกฎหมาย

และการไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดอุปสรรคอื่น ๆ ในการเข้าถึงความยุติธรรมย่อมเป็นการส่งเสริมการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะในแง่ของการที่จะไม่ถูกปิดกั้นโอกาสและทางเลือกต่าง ๆ นอกจากนี้ กฎหมายยังได้จำกัดสิทธิของผู้พ้นโทษทำให้ผู้พ้นโทษไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งก่อให้เกิดความยากลำบากในการดำรงชีพในสังคม การที่รัฐกำหนดคุณสมบัติซึ่งมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ที่พ้นโทษมาแล้วจะทำให้มีความย้อนแย้งกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษเรื่องการแก้ไข ฟื้นฟู คืบคนดีสู่สังคม ซึ่งผู้พ้นโทษสมควรได้รับโอกาส สามารถประกอบอาชีพก่อให้เกิดรายได้ พึ่งพาตนเองได้และอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีความเป็นมนุษย์ และแม้ว่าประเทศไทยจะได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินแก่ผู้ต้องโทษจำนวนหลายครั้งแล้วก็ตาม แต่พระราชบัญญัติล้างมลทินมิได้ล้างประวัติแก่ผู้ต้องขังที่เคยรับโทษมาก่อนแล้วแต่อย่างใด เพราะการล้างมลทินคือ การล้างโทษที่บุคคลผู้กระทำความผิดได้รับโทษมาครบถ้วนแล้วและเมื่อพ้นโทษออกมาแล้วก็มีผลทำให้ผู้นั้นไม่เคยต้องโทษมาก่อนแต่มิได้ล้างกระทำความผิดแต่อย่างใด กล่าวคือ ความผิดที่เคยกระทำไว้ก็ยังคงได้ชื่อว่า “เคยกระทำความผิดมานั่นเอง” ไม่สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้เป็นเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ผู้พ้นโทษหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองและกฎหมายที่มีการกำหนดลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพหรือการทำงานของผู้พ้นโทษ เช่น พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 35 พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 มาตรา 35 พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 มาตรา 34 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 30 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 48 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 43 มาตรา 43(4) และมาตรา 49 รวมถึงพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ตามมาตรา 13 และมาตรา 23 เป็นต้น

ดังนั้น เห็นได้ว่ากฎหมายต่าง ๆ ได้จำกัดสิทธิของผู้พ้นโทษไว้หลายฉบับทำให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมานั้นไม่สามารถประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองได้ ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานบางอย่างที่ควรจะได้รับ หากผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมาแล้วมีความรู้ ความสามารถ จบการศึกษาในเรือนจำ ถึงแม้จะพ้นโทษออกมาก็ยังถูกจำกัดสิทธิ เช่น การจำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง ของจดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติหนายความ รวมถึง การขอใบอนุญาตประกอบกิจการหอพักเอกชน ขอรับใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน ผู้ซึ่งจะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตำรวจ เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามีกฎหมายหลากหลายฉบับที่ได้จำกัดสิทธิของผู้ต้องหาไว้ทำให้ขาดโอกาสต่าง ๆ ถึงแม้จะมีความรู้ความสามารถและจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเหมือนบุคคลโดยทั่วไปก็ตาม

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

2.1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ เป็นเรื่องที่ทำได้แต่ค่อนข้างยากเพราะแต่ละชุมชน แต่ละสังคมมีบริบทที่แตกต่างกันออกไป การที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีการสร้างหลักเกณฑ์ สร้างกติกาของกฎหมายเป็นอันดับแรก หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรม จะต้องแนะนำชี้ชวนให้ชุมชนคล้อยตามและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งในปัจจุบันเห็นได้ว่ารัฐในฐานะหน่วยงานหลักโดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมยังไม่เห็นความสำคัญจึงทำให้ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ฉะนั้นแล้วการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำนั้นต้องเริ่มจากกระบวนการของภาครัฐเสียก่อน โดยเฉพาะการมีมาตรการ หลักเกณฑ์และการสนับสนุนที่จำเป็นในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยหน่วยงานของรัฐที่ควรเข้ามาเริ่มต้นคือ กระทรวงยุติธรรม ศูนย์ดำรงธรรม ศูนย์ยุติธรรมชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้ง สถานีตำรวจ สำนักงานอัยการ สำนักงานศาลยุติธรรม ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม และตั้งหลักเกณฑ์กติกาในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิติศา สิริพงศ์ทักษิณ (2561) พบว่า รูปแบบและกระบวนการในการจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีวิธีที่ถูกนำมาใช้อย่างผสมผสานกัน ได้แก่

การเจรจาต่อรองโดยอาศัยระบบเครือข่าย การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยบุคคลที่เป็นที่เคารพและน่าเชื่อถือซึ่งมีทั้งคนเดียวและทำเป็นกลุ่ม หากมีการประทุพติตไปจากกติกาชุมชนที่กำหนดให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหาย บุรณาการให้เกิดการฟื้นฟู สัมพันธภาพและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของกระบวนการทัศนคติความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของอัครกร ไชยพงษ์ (2555) พบว่า กลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ ประกอบด้วยกลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ มีกฎหมายล้างประวัติผู้ต้องขังที่พ้นโทษซึ่งไม่ได้กระทำความผิดซ้ำอีกภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้บริสุทธิ์ สร้างแรงจูงใจผนวกกับโปรแกรมต่าง ๆ ด้วยการให้รางวัลเมื่อกระทำความดี การลดโทษ การเลื่อนชั้นผู้ต้องขัง การให้อภัยโทษและการให้เยี่ยมญาติโดยใช้สิทธิพิเศษ

2.2) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น การออกสื่อ การโฆษณา การสร้างละครในมิติแนวทางที่ให้ออกาสผู้กระทำความผิดว่ากลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่จะให้ชุมชนที่ยังมีทัศนคติเชิงลบต่อบุคคลกลุ่มนี้เปิดใจเพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งการทำสื่อโฆษณาหรือจัดทำละครจะเป็นมาตรการสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนและคนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มผู้ต้องขัง การทำสื่อโฆษณาหรือจัดทำละครจะทำให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและเปิดรับกลุ่มผู้ต้องขังและยังเป็นแนวทางที่ดีที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์จึงได้จัดทำสื่อ เนื่องจากนโยบาย 5 ก้าวอย่างในการก้าวสู่การพัฒนางานราชทัณฑ์สู่ 4.0 ได้ จัดทำสื่อส่งเสริมการยอมรับคนดีกลับสู่สังคม เพื่อเป็นสื่อในการเผยแพร่ภารกิจงานราชทัณฑ์ในการพัฒนาพฤตินิสัยและบทบาทของสังคมในการรับช่วงต่อในการคืนคนดีสู่สังคมจะเป็นการส่งเสริมการยอมรับคนดีกลับสู่สังคมและเป็นสื่อสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในงานของเรือนจำ รวมทั้ง เป็นสื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ต้องขังเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปรับตัวเป็นคนดี

2.3) การมีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยจัดทำในรูปแบบของ “โครงการ” ในชุมชน เช่น โครงการที่ประสบความสำเร็จคือ “โครงการตำบลคนดี” โดยเริ่มต้นในระดับตำบลก่อนและถ้าชุมชนเห็นความสำคัญว่าคนที่ทำผิดคือ คนที่ต้องกลับไปอยู่ในชุมชนอีกครั้ง ชุมชนจะมีส่วนช่วยผลักดันในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวเพื่อไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชัย เหล่าลงอินทร์ และคณะ (2552) พบว่า แนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ควรมีการจัดโครงการกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง การฝึกอาชีพภายในเรือนจำ ควรตรงตามความต้องการของผู้ต้องขังและสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษและควรมีการเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามพฤติกรรมของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

2.4) การมีส่วนร่วมของครอบครัว (ระบบเครือข่ายของผู้กระทำความผิด) สำหรับเชิงพื้นที่ในภาคใต้กระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำที่เห็นได้ชัดคือ การนำครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคือเห็นผลมากที่สุด เช่นเดียวกับในต่างประเทศที่มีการนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ (2561) พบว่า รูปแบบและกระบวนการในการจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีวิธีที่ถูกนำมาใช้อย่างผสมผสานกัน ได้แก่ การเจรจาต่อรองโดยอาศัยระบบเครือข่าย การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยบุคคลที่เป็นที่เคารพและน่าเชื่อถือซึ่งมีทั้งคนเดียวและทำเป็นกลุ่ม หากมีการประทุพติตไปจากกติกาชุมชนที่กำหนดให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหาย บุรณาการให้เกิดการฟื้นฟู สัมพันธภาพและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของกระบวนการทัศนคติความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของอุทัย บริณญาสุทธินันท์ (2556) พบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนมีหลายคู่กรณีทั้งระหว่างชาวบ้านในชุมชน ระหว่างคนในและคนนอกชุมชน และระหว่างรัฐกับชุมชน โดยมีความขัดแย้งทั้งในระดับที่แสดงออกและไม่แสดงออก รวมถึง ความขัดแย้งที่อยู่ในระดับความคิด ทั้งนี้ ชุมชนมีรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตั้งแต่ใช้การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยอาศัยระบบเครือข่ายและผ่านคนกลางซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจกัน

2.5) การมีส่วนร่วมโดยหลักศาสนา โดยการนำหลักศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำ ความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษในชุมชน ถ้าอยู่ในหลักศาสนา เชื่อฟังคำสอนและปฏิบัติตามกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะไม่ทำกระทำ ความผิดซ้ำเพราะการยึดมั่นในหลักศาสนาจะทำให้ผู้พ้นโทษอยู่ในกรอบและมีพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม ทั้งนี้เห็นได้ว่า คนที่นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด มีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือกระทำผิดน้อยกว่าคนที่ไม่เคร่งครัด

2.6) การจัดตั้งคณะกรรมการกลาง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้พ้นโทษโดยผู้แทนของชุมชนที่คนใน ชุมชนเคารพนับถือ สำหรับการจัดตั้งคณะกรรมการกลางโดยผู้แทนของชุมชนนั้นจะเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้การ เคารพนับถือ เช่น ราษฎรชาวบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ ที่สามารถให้คำแนะนำในการช่วยเหลือแก้ไข พ้นผู้ผู้พ้นโทษให้กลับมาเป็น คนดีของสังคม ให้ความช่วยเหลือในการจัดหาสิ่งของหรือสิ่งของที่จำเป็น ทั้งนี้การที่นำบุคคลในชุมชนที่ได้รับการเคารพ นับถือมาเป็นคณะกรรมการกลางนั้นจะทำให้การช่วยเหลือ พ้นผู้ ป้องกัน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้พ้นโทษที่กลับ เข้ามาในชุมชนก็จะมีกำลังใจ และนอกจากนี้คณะกรรมการก็ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันของคน ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งคณะกรรมการจะมีสมาชิกประมาณ 5-7 คน ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ราษฎรชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน/ผู้นำทางศาสนาและเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทำหน้าที่ให้คำแนะนำในการช่วยเหลือ แก้ไข พ้นผู้ ผู้พ้นโทษ ให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม ให้ความช่วยเหลือในการจัดหาสิ่งของหรือสิ่งของที่จำเป็น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการ เจริญไกล่เกลี่ยโดยคนกลางที่ใช้คนในชุมชนเป็นหลักเช่นเดียวกัน

2.7) การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (ผู้นำชุมชน/ศูนย์ยุติธรรมชุมชน) โดยเฉพาะศูนย์ยุติธรรมชุมชนใน ระดับตำบลเพราะมีที่ปรึกษา ซึ่งมีหน้าที่ให้คำปรึกษา ไกล่เกลี่ย เช่น ลูกบ้านมีปัญหาเข้ามาปรึกษาศูนย์ยุติธรรมชุมชน หรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนก็สามารถเข้าไปให้คำปรึกษาได้ ทั้งนี้ในระดับผู้นำชุมชนก็มีการอบรมในการไกล่เกลี่ยข้อ พิพาท เช่น การจัดอบรมโดยสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และ สำนักงานบังคับคดีจังหวัด การจัดกิจกรรมการสนับสนุนการระงับข้อพิพาทระดับท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและ สนับสนุนให้ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความรู้ความสามารถในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในท้องถิ่น โดย ยึดหลักกฎหมาย จารีตประเพณีท้องถิ่น และสังคมจิตวิทยาพื้นบ้านของสังคมไทย มาเป็นปัจจัยในการช่วยการระงับ และระงับข้อพิพาทในชุมชน ลดความขัดแย้ง ลดข้อพิพาทและลดการนำคดีขึ้นสู่ศาลลง อันเป็นการสร้างความสามัคคี ธรรมแก่สังคมส่วนรวมและประหยังบประมาณในด้านป้องกันการและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของนิธิตา สิริพงศ์ทักสิน (2561) พบว่า รูปแบบและกระบวนการในการจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้าง ความ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีวิธีที่ถูกนำมาใช้อย่างผสมผสานกัน ได้แก่ การเจรจาต่อรองโดยอาศัยระบบเครือญาติ การเจรจา ไกล่เกลี่ยโดยบุคคลที่เป็นที่เคารพและน่าเชื่อถือซึ่งมีทั้งคนเดียวและทำเป็นกลุ่ม หากมีการประพุดผิดไปจากกติกา ชุมชนก็กำหนดให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหายบูรณาการให้เกิดการฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของภริณี พลน้อย และคณะ (2555) พบว่า ปัจจุบันได้มีแนวคิดในการจัดการความขัดแย้งด้วย สันติวิธีมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน คือ การเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง กระบวนการ มีส่วนร่วมของประชาชน จากการศึกษากระบวนการจัดการความขัดแย้งในชุมชนโดยใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ชุมชนในระบบของศาลยุติธรรมหรือของอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน พบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ยุติลงได้ด้วย ความพึงพอใจทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งความสำเร็จที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้การเจรจาไกล่เกลี่ยนี้ประสบผลสำเร็จคือ ผู้ไกล่เกลี่ย จะต้องเป็นผู้ได้รับการยอมรับ เป็นบุคคลที่น่าเคารพ มีทักษะด้านการไกล่เกลี่ยและมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการไกล่เกลี่ย เพื่อที่จะสามารถรับมือกับสถานการณ์ความขัดแย้งนั้น ๆ ให้คู่พิพาททั้ง 2 ฝ่ายพึงพอใจ นอกจากนี้ยัง พบว่าการมีอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชนที่ได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการความขัดแย้งมาแล้วนั้นจะสามารถ นำมาเป็นแนวทางในการป้องกันความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้นได้อีก โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่คู่พิพาททั้ง 2 ฝ่าย และ

ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ให้เป็นอาสาสมัครใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชนที่มีคุณภาพสามารถจัดการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งได้

3. แนวทางและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ จะต้องมีลำดับและขั้นตอนเพื่อให้การมีส่วนร่วมของชุมชนมีประสิทธิภาพในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ ได้แก่

1) ขั้นตอนที่ 1 คือ การเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีการแก้ไขกฎหมายบางฉบับที่จำกัดสิทธิ สิทธิรอนโอกาสของผู้พ้นโทษ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพ และลงประวัติอาชญากรรมของผู้พ้นโทษ โดยการกำหนดระยะเวลาที่ไม่กระทำความผิดซ้ำอีกเพื่อให้ได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามหลักการพื้นฐานและหลักสิทธิมนุษยชน หากผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมาแล้วได้รับการดูแลขั้นพื้นฐานจากภาครัฐเป็นอย่างดี ก็จะทำให้โอกาสในการกระทำความผิดซ้ำลดน้อยลง

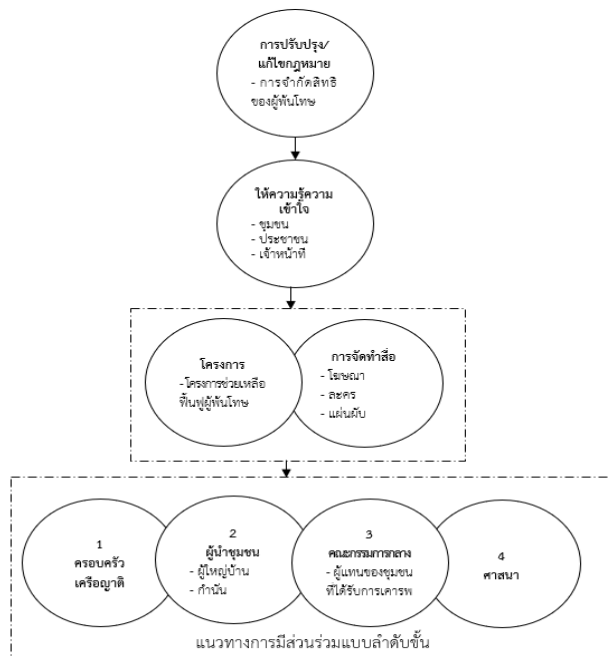
2) ขั้นตอนที่ 2 คือ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในชุมชน รวมถึง ชุมชน สังคมรอบข้าง ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังที่พ้นโทษ โดยสร้างทัศนคติเชิงบวกแก่สังคมไม่ให้ตีตราผู้พ้นโทษ ร่วมกันให้โอกาสแก่ผู้พ้นโทษได้กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข หาแนวทางในการดูแลร่วมกันในการที่จะทำให้นักคนหนึ่งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3) ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น การออกสื่อ การโฆษณา การสร้างละครในมิติแนวทางที่ให้โอกาสคนกระทำความผิดว่ากลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่จะให้ชุมชนที่ยังมีทัศนคติเชิงลบต่อกลุ่มเหล่านี้เปิดใจเพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งการทำสื่อ โฆษณาหรือละครเป็นมาตรการสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนและคนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มผู้ต้องขัง การทำสื่อ โฆษณาหรือละครจะทำให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและเปิดรับกลุ่มผู้ต้องขังและยังเป็นแนวทางที่ดีที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งการให้คนในชุมชนหลายระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำโดยจัดทำในรูปแบบของ “โครงการ” ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนจะทำให้คนในชุมชนได้ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันและนอกจากนี้กิจกรรมที่จัดขึ้นก็จะส่งเสริมให้คนในชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีร่วมกัน

4) ขั้นตอนที่ 4 คือ การมีส่วนร่วมในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัว (ระบบเครือข่ายของผู้กระทำผิด) โดยการนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอาจจะย้อนกลับไปในการนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของโครงการที่จัดขึ้นก็เป็นได้เช่นเดียวกัน หากเกิดความล้มเหลวในระดับครอบครัวก็จะนำรูปแบบการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง (ผู้นำชุมชน/ศูนย์ยุติธรรมชุมชน) เข้ามาปรึกษาเป็นทางเลือกในการที่จะให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวว่าจะมีแนวทางร่วมกันอย่างไร เพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ปราศจากปัญหา โดยผ่านการเจรจาผ่านคนกลาง ทั้งนี้ อาจจะมีการนำคณะกรรมการกลางซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนที่คนในชุมชนเคารพนับถือ มาร่วมด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพูดคุย ช่วยเหลือ ดูแลซึ่งกันและกันเพราะสามารถให้คำแนะนำในการช่วยเหลือแก้ไข พ้นผู้พ้นโทษให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม ให้ความช่วยเหลือในการจัดหาสิ่งของหรือสิ่งของที่จำเป็น ถ้าครอบครัวยังขาดความพร้อม นอกจากนี้แล้วยังมีการนำหลักศาสนาเข้ามาเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษในชุมชน โดยใช้คำสอนของศาสนาช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้พ้นโทษ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษควรมีลำดับและขั้นตอนดังที่กล่าวมา

สรุป

ปัญหาในการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในประเทศไทยเกิดจาก 2 สาเหตุ คือ สาเหตุในเชิงสังคม ซึ่งเป็นปัญหาครอบครัว พ่อแม่หย่าร้างหรือความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่มีความขัดแย้งกันหรืออาจเกิดจาก ปัญหาที่ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สภาพสังคมอย่างเดิมที่มีสภาพแวดล้อมที่อาจจะทำให้กลับไปสู่การกระทำความผิดซ้ำได้ ตลอดจนสภาพจิตใจของผู้พ้นโทษ และที่สำคัญคือ หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่มีการกำหนดลักษณะต้องห้ามในการ ประกอบอาชีพหรือการทำงานของผู้พ้นโทษซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ เพราะเมื่อพ้นโทษมาแล้วหากประสงค์จะประกอบอาชีพการทำงานเพื่อหารายได้กลับไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่มี อาชีพหรือหน้าที่การงานที่จะหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเองหรือครอบครัวได้ ดังนั้น การที่จะให้ชุมชนที่ผู้ต้องขังเคยพักอาศัย เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ โดยจะต้องมีการกำหนดมาตรการ หรือแนวทาง คือ การให้ครอบครัวของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อทำให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษ ไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำหรือผู้นำชุมชนที่มีความเป็นกลางและเป็นที่ยอมรับของชุมชนทำหน้าที่ในการ ไกล่เกลี่ย อบรมบ่มเพาะ ซึ่งถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนมีคณะกรรมการกลางที่คนในชุมชนเห็นว่ามีจริยธรรม โดย อาจจะมีภาครัฐเข้ามาเป็นกรรมการในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำหรือทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน ดังนั้น หาก ภาครัฐและชุมชนมีความร่วมมือในเรื่องของหลักเกณฑ์ที่จำกัดสิทธิของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในการประกอบอาชีพ สังคมมี ส่วนร่วมกันอย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหา และการดำเนินงานตามแนวทางข้างต้นจะทำให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษไม่หวน กลับไปกระทำความผิดซ้ำอย่างแน่นอนเพราะผู้ต้องขังที่พ้นโทษไม่ยากกลับเข้าไปเรือนจำอีก หากมีทางเลือกอื่นที่ดีขึ้น และชุมชนยอมรับผู้ต้องขังที่พ้นโทษเหล่านั้น

ภาพ 1 แนวทางการมีส่วนร่วมแบบลำดับขั้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ
ที่มา: การสังเคราะห์ของคณะผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรให้ความรู้แก่ประชาชนและชุมชนให้เข้าใจถึงว่าเหตุใดผู้พ้นโทษถึงกลับเข้ามาอยู่ในชุมชนและควรให้ความรู้ในประเด็นการช่วยเหลือ การเห็นอกเห็นใจ และยินดีต้อนรับเพื่อให้ผู้พ้นโทษอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุขและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำ
2. หน่วยงานในชุมชนควรมีติดตาม เยี่ยมเยียนผู้พ้นโทษอย่างสม่ำเสมอ คอยช่วยเหลือในสิทธิขั้นพื้นฐานที่หน่วยงานรัฐจะสามารถพึงให้ได้
3. การหากระบวนการหรือแนวทางการมีส่วนร่วมในการแก้ไขผู้พ้นโทษให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เช่น ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น หรือการใช้หลักศาสนา เข้ามาช่วยในการขัดเกลาลัทธิจิตใจของผู้พ้นโทษ
4. การให้รางวัลแก่ผู้พ้นโทษ เช่น หากไม่มีการกระทำความผิดซ้ำก็จะได้รับรางวัล เช่น การให้ทุนสนับสนุน การทำอาชีพหรือการช่วยเหลือนอกเหนือจากสิทธิพิเศษที่ควรจะได้รับจากทางการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้พ้นโทษ
5. การตั้งศูนย์ความช่วยเหลือให้แก่ผู้พ้นโทษหรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือในชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน ควรมีนโยบายในการรับผู้พ้นโทษที่มีความรู้ ความสามารถและความประพฤติดีที่ได้รับการประเมินให้มีโอกาสได้เข้าทำงานตามความรู้ความสามารถของตนเอง
2. ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ที่กำหนดคุณสมบัติต้องห้ามมิให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษประกอบอาชีพหรือประกอบกิจการกระทำความผิดของผู้ต้องขังที่พ้นโทษโดยมีการกำหนดระยะเวลา หากไม่ได้กระทำความผิดภายในระยะที่กำหนดไว้เป็นการให้โอกาสให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเมื่อผู้พ้นโทษเหล่านี้สามารถประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ทำให้สังคมปลอดภัยเพราะผู้พ้นโทษมีการประกอบอาชีพก็ไม่อยากกลับเข้ามาเรือนจำอีก

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2562). *ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ*. สืบค้น 19 มีนาคม 2562, จาก <http://www.correct.go.th/recstats/>
- กรมราชทัณฑ์. (2562). *อัตราการกระทำความผิดซ้ำแยกตามการค้นหาคณะ*. สืบค้น 15 มีนาคม 2563, จาก <http://www.correct.go.th/recstats/index.php/th/searchAdvance>
- นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ. (2561). ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมของชุมชน
พรคุณเคร่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารพัฒนาสังคม*, 20(1), 2-16.
- นิมิต ทพวนานต์. (2561). *การพัฒนาแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังไร้ญาติ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 15(1), 47-63.
- พรชัย ชันดี. (2549). *การบูรณาการทฤษฎีทางอาญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม (2557101)*. เอกสารประกอบการบรรยาย (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- รุจิระ บุญนาค. (2560). *ปัญหาเรือนจำ*. สืบค้น 19 ตุลาคม 2562, จาก <http://www.marutbunnag.com/article/494/>

- วีระชัย เหล่าลงอินทร์, เกียรติศักดิ์ ไพรวรรณ, สุวกิจ ศรีปัดดา, และพัชนี บุระพันธ์. (2552). การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*; ว.มร.ม., 3(1), 29-38.
- ศิลป์ชัย ลีลิตธรรม. (2563). การศึกษาปัจจัยและแนวทางป้องกันตามหลักเบี่ยงเบนเพื่อส่งเสริมการไม่กระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักวิจัยและพัฒนากระบวนการราชทัณฑ์. (2549). *แบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ: กรณีศึกษาพวกจัดแย่งย่องเบา*. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- เสริมศรี ประสงค์สุข. (2546). พฤติกรรมการกระทำความผิดและการปรับตัวของผู้ต้องขังชายที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำและทัณฑสถานในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิรดี พลีน้อย, บรรพต ต้นธีรวงศ์, และอดุลย์ ชันทอง. (2555). การพัฒนาการจัดการความขัดแย้งในชุมชนโดยใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชนโดยอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 2(2), 39-48.
- อัศกร ไชยพงษ์. (2555). การพัฒนากลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังชายในเรือนจำเขต 8. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4(1), 125-148.
- อานนท์ ฉัตรเงิน, และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2559). ลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดซ้ำหญิงในคดีจำหน่ายยาเสพติด. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 12(2), 71-86.
- อุทัย ปริญาสุทธินันท์. (2556). การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของชุมชนควนโส. *วารสารวิจัยสังคม*, 36(2), 69-97.
- De Claire, K., & Dixon, L. (2017). The Effects of Prison Visits From Family Members on Prisoners' Well-Being, Prison Rule Breaking, and Recidivism: A Review of Research Since 1991. *Trauma, Violence, & Abuse*, 18(2), 185–199. <https://doi.org/10.1177/1524838015603209>
- Mills, A. (2005). 'Great expectations?': A review of the role of prisoners' families in England and Wales. In *Selected Papers from the 2004 British criminology conference* (Vol. 7, pp. 6-9). University of Portsmouth.